

“Darling, what a splendid idea!”

Loppuraportti Helsingin Sanomain Säätiölle opiskelusta Oxfordin yliopistossa, lukuvuosi 2015–2016

Anne Moilanen

30.9.2016

Kun heinäkuussa 2015 lähdin sateisesta Suomen kesästä (saapuakseni yhtä sateiseen Iso-Britanniaan), kuvittelin osaavani englantia hyvin. Olin väärässä. Britti ei esimerkiksi ikinä sanoisi, että jokin on “great” tai “amazing”, aivan liian amerikkalaista. Brittienglantiin sopivia, hillittyjä kehumissanoja ovat esimerkiksi excellent, brilliant ja splendid.

Kielitaitoni kehittyi Oxfordin-opiskeluvuoden aikana jättiharppauksen, kuten moni muukin asia. Opiskelupaikkani Oxfordin yliopistossa oli Reuters Institute for the Study of Journalism, melko itsenäisesti toimiva tutkimusinstituutti, jossa osallistuin kansainväliseen Journalist Fellow -opinto-ohjelmaan. Oxfordin yliopistossa on kolme lukukautta, joilla on jopa nimet: syksyllä Michaelmas ja keväällä Hilary ja Trinity. Journalist Fellow -ohjelma edellyttää itsenäistä opinto-otetta ja on tutkimuspainotteinen. Tiesin tämän hyvin etukäteen, sillä olin haastatellut perinpohjaisesti edellisten vuosien stipendiaatteja. Syksyllä keskityin oman tutkimukseni suunnitteluun sekä tutustumaan Oxfordin valtavaan akateemiseen tarjontaan: eri collegejen, laitosten ja muiden tahojen järjestämiin seminaareihin ja kursseihin. Tässä olikin iso työ, ottaa selville, kuka, milloin ja missä järjestää itseä kiinnostavia seminaareja, miten niihin pääsee, jne. Lukukaudet ovat Oxfordissa lyhyitä ja intensiivisiä, kukin kestää vain kahdeksan viikkoa, ja lähes kaikki seminaari- ja kurssitoiminta on ahdettu niihin. Jo ensimmäisen lukukauden aikana käsitin, että kaikkiin kiinnostaviin juttuihin ei ole mahdollista osallistua, vaan täytyy valita. Varsinaisten opintoseminaarien lisäksi tarjolla oli paljon erilaisia sosiaalisia tilaisuuksia, esimerkiksi “drinks reception”, pienimuotoinen cocktail-tilaisuus, oli aivan tavallinen (ja maksuton) luennon päätteeksi. Lukukausien väleissä oli onneksi pitkät, yli kuukauden mittaiset tauot, joiden aikana oli aikaa keskittyä omaan tutkimukseen.

Tein Oxfordissa tutkimuksen poliittisista skandaaleista Suomessa ja Iso-Britanniassa, ja suhtauduin tutkimustyöhöni alusta asti tavoitteellisesti. Sain ohjaajakseni laajasti sivistyneen, kansainvälisesti kokeneen brittijournalistin, John Lloydin, joka toimii myös Reuters Instituten vanhempana tutkijana ja on kirjoittanut useita kirjoja. Ohjaajani oli napakymppi. Yhteistyömme alkoi siitä, että hän ilmoitti minulle, mitkä kaikki kirjat minun täytyisi alkajaisiksi lukea, lähinnä sanomalehdistön historiasta Britanniassa. Tosin hän kehotti minua myös mm. lukemaan tiettyjä romaaneja sekä matkustelemaan. Tein työtä käskettyä. Ohjaajani oli hyvin kunnianhimoinen tutkimukseni suhteen ja kävimme laajoja filosofisia keskusteluita. Olimme yhteydessä toisiimme koko vuoden ja ystäväystyimme, kävimme yhdessä teatterissa ja illallisilla. Tätä kirjoittaessa tutkimustani ei ole vielä julkaistu, mutta se tapahtunee pian. Tutkimuksen teko oli itselleni tärkein syy lähteä Oxfordiin, ja ajattelin lähtiessäni, että haluan myös mahdollisesti jatkaa tutkimusprojektiani jollain lailla, yhtenä vaihtoehtona tohtorinväitöskirja. Yllätykseni oli kuitenkin suuri, kun minulle Oxfordissa selvisi, että Reuters Institute ei oikeastaan voi auttaa PhD-asioissa stipendiaatteja mitenkään. Reuters Institute toki on journalismiin keskittynyt tutkimusyksikkö (jonka rahoittaja on Thomson Reuters Foundation, sama säätiö, joka löytyy uutistoimisto Reutersin taustalta). Reuters Institutessa on kuitenkin vain kahdenlaisia opiskelijoita tai tutkijoita: olet joko kansainvälinen Journalist Fellow, tekemässä pienimuotoisen itsenäisen tutkimuksen, tai sitten olet Research Fellow, valmiiksi jo tohtori, joka osallistut johonkin Reuters Instituten (määräaikaiseen, yleensä max muutaman vuoden) tutkimusprojektiin. Vuoden aikana minulle selvisi, että mahdollista

journalismin PhD-jatko-opiskelua varten Oxford ei edes olisi paras vaihtoehto, sillä Oxfordin yliopistossa ei ole lainkaan varsinaista journalismin laitosta. (Sellainen löytyy kuulemma mm. Cambridgesta.) Lisäksi Oxford, koska se on yksi maailman tunnetuimmista ja arvostetuimmista yliopistoista, on muutoinkin haastava jatko-opiskelupaikka. Vuokrat ovat korkeita ja opintoihin myönnettävä rahoitus suhteessa vähäistä, koska, no niin, kaikki haluavat tulla Oxfordiin. Minulle (suomalainen FM) sanottiin melko suoraan, että jos tohtorinväitös todella kiinnostaa, se kannattaa tehdä muualla, ja koettaa vasta sen jälkeen hakeutua uudestaan Oxfordiin. Journalist Fellow -ohjelmassa tehtävä tutkimus voisi toki soveltua mahdollisen tohtorinväitöksen pohjatyöksi tai referenssiksi. Britanniassa akateeminen tutkimus toimii hieman eri tavalla kuin Suomessa, nimittäin henkilökeskeisesti: jos siellä haluaa ryhtyä tekemään tohtorinväitöstä, ensimmäinen askel on löytää jostain yliopistosta omasta työstä kiinnostunut ohjaaja. Monet PhD-kandidaatit seuraavat tiettyä akateemikkoa, tavallaan aktiivisesti hakeutuvat jonkin henkilön oppilaaksi, minkä perusteella sitten vasta tietty yliopisto mahdollisesti valikoituu jatko-opiskelupaikaksi.

Tutkin poliittisia skandaaleja haastatteleamalla suomalaisia ja brittiläisiä politiikan toimittajia sekä tutustumalla alan tutkimuskirjallisuuteen. Tein kaikki haastattelut henkilökohtaisesti Helsingissä ja Lontoossa. Brittitoimittajien haastatteluja oli huomattavan vaikea saada. Englannissa kiireiset asiantuntijat vastaavat sähköposteihin huonosti, jos ollenkaan, eikä tuntemattoman suomalaisen tutkimusprojekti välttämättä kiinnosta ketään. Lopulta onnistuin saamaan haastattelut lähinnä tutkimukseni ohjaajan John Lloydin suhteilla ja avustuksella. Yhden haastattelun sain niin, että menin kuuntelemaan henkilön esiintymistä Oxfordissa ja jälkepäin juttelemaan, ja kysyin saman tien haastattelua. (Haastattelu kylläkin tehtiin myöhemmin, mutta ilman henkilökohtaista kontaktia se ei olisi toteutunut.) Olosuhteet tutkimuksen tekemiseen Oxfordin yliopistossa olivat erinomaiset. Kaupunki on pieni ja rauhallinen, siellä voi istua määrättömiä aikoja kirjastoissa ja kahviloissa ja kuljeskella vihreiden nurmikenttien peittämässä, kapeiden hiekkateiden halkomissa puistoissa. Lontoo on lähellä, sinne on junalla vain tunnin matka, bussilla kaksi, mutta Oxfordissa muun maailman kiire ja jyly eivät tunnu laisinkaan. Keskiajalla perustettu yliopisto on ollut akateemisen sivistyksen, tutkimuksen ja uusien ideoiden kehto jo yli 900 vuotta. Vaikka Oxford on pieni, sen akateeminen edustus on tyrmäävä: 38 collegea, joissa kaikissa on maailman parhaita omien alojensa asiantuntijoita tutkijoina ja professoreina. Oxfordissa heihin saa halutessaan myös henkilökohtaisen kontaktin: opetusryhmät ovat yleensä suht pieniä, opiskelijoiden oletetaan osallistuvan aktiivisesti keskusteluun seminaareissa, ja viimeistään seminaarin jälkeen (drinks reception!) on mahdollisuus mennä tervehtimään. Nämä ovat oivia tilaisuuksia verkostoitumiseen, joista oli vuoden aikana myös konkreettista hyötyä esim. uusien, omalle tutkimukselle tärkeiden kontaktien ja kirjavinkkien löytämisessä.

Reuters Institutessa opintoihin kuului ns. pakollisia seminaareja kahdesti viikossa. Keskiviikkona oli journalismin käytäntöihin painottuva seminaari ja perjantaisin mediaa ja politiikkaa käsittelevä seminaari. Niissä vieraili yleensä hyvin korkea-arvoisia puhujia, edustettuina olivat esim. BBC, BuzzFeed, The Guardian, Al Jazeera sekä monet yliopistot, myös kansainvälisesti. Teimme myös opintomatkoja useisiin mediayhtiöihin, kuten uutistoimisto Reutersille ja Financial Timesiin. Omatoimisesti ramppasin lukuisissa muissakin, lähinnä politiikkaa ja historiaa käsittelevissä seminaareissa, joista antoisimmat järjestivät mielestäni St Anthony's College, Martin School, University College, Internet Institute, Lady Margaret Hall, Blavatnik School of Government ja St Anne's College. Liityin myös useiden yliopiston liepeillä toimivien yhdistysten jäseneksi, mikä kannattaa, koska nekin järjestivät hyviä, usein yksittäisiä, seminaareja. Lontoossa myös London School of Economics (LSE) järjesti laadukkaita media-alan konferensseja, joissa ote oli

huomattavasti modernimpi kuin monissa Reuters Instituten seminaareissa. (Reuters Instituten seminaarit olivat pääosin kiinnostavia, mutta niissä korostuivat BBC ja vanhemmat miehet. Esim. LSE:n seminaareissa esiintyjinä oli enemmän yksityisten, digitaalisuuteen perustuvien medioiden edustajia, sekä myös nuoria ja naisia. Tosin Oxfordin yliopisto on muutenkin erittäin mieskeskeinen organisaatio. Korkeissa asemissa, esim. professoreina, ei juurikaan ole naisia. Britanniassa on myös edelleen tavallista, että nainen jättää kesken merkittävänkin akateemisen uran saatuaan lapsia.) Opiskeluvuoteni käytännöllisintä antia edustivat yliopiston atk-keskuksen (IT Services) järjestämät kurssit, joilla opiskelin esim. videoilmaisua ja editointia. Nämä kurssit olivat maksullisia, kurssimaksut muutamista kympeistä jopa yli sataan puntaan, mutta mielestäni rahan arvoisia. Kaikki seminaarit Oxfordissa olivat maksuttomia, mutta moniin piti ilmoittautua etukäteen netissä. Ilmoittautuminen kannatti, sillä monesti etenkin tunnettujen puhujien seminaarit täyttyivät nopeasti. (Tosin ihmiset ilmoittautuivat seminaareihin myös turhaan... saapumatta jättämisestä ei ole mitään sanktiota. Itse pääsin monesti ex tempore sisään myös täyteen buukattuihin seminaareihin, koska aina on väkeä, joka ei saavu paikalle varauksista huolimatta.)

Yksi uusi aluevaltaus oli videoblogini "Oxford HotCat", jonka perustin syksyllä YouTubeen, ja johon tein Oxford-vuoteni aikana postauksia lähinnä mediasta ja politiikasta. Ideana oli myös osallistua Helsingin Sanomien Säätiön stipendiblogiin vlogien muodossa. Postausten tekeminen oli opettavaista, hauskaakin, mutta yllättävän työlästä. (Tämän olisin kenties voinut jo arvata aiemmalta TV-toimittajan uraltani, että juttujen kuvaukset eivät aina ole kovin yksinkertaisia, ainakin jos mukana on muita ihmisiä ja haluaa kuvata muuallakin kuin omalla takapihalla – josta käsin muuten myös tein yhden vlogin). Vlogini katsomiskerrat vaihtelivat YouTubeessa noin 50 ja 300 välillä – poikkeuksena tutkivan toimittajan Jessikka Aron haastattelu Lontoossa, jota on katsottu tätä kirjoittaessa yli 3300 kertaa. Vuoden aikana havaitsin myös, että esim. Facebookin käyttäjät mieluiten katsovat videoita Fb-sovelluksen sisällä, eivätkä halua avata videon katselua varten toista erillistä (YouTube)-sovellusta. Facebookiin omaan feediini postaamani vlogit saivat Fb:n sisällä nopeasti useita satoja katselukertoja, esim. viimeinen vlogini "Grade Finale" sai Facebookissa yli 600 katselukertaa, kun taas YouTubeen samaa videota menttiin katsomaan vain 50 kertaa.

Oxfordin-opiskeluvuoteni paras anti, tutkimuksen teon ohella, olivat opiskelukaverit. Journalist Fellow -ohjelman stipendiaatit tulevat eri puolilta maailmaa ja heidän kanssaan on erittäin vaikea olla ystäväystymättä. Käsitykseni useista maista ja maanosista, ja varsinkin sananvapauden monin paikoin vaikeasta tilanteesta, laajeni huomattavasti. Ryhmässämme oli toimittajia mm. Australiasta, Japanista, Libanonista, Norjasta, Ugandasta, Brasiliasta, Intiasta ja Fidziltä. Journalist Fellow -ohjelmassa opiskelun seurauksena osanottajille syntyy kuin luonnostaan kansainvälinen verkosto, josta voi olla paljon hyötyä myös myöhemmässä journalistin työssä. Itse ystäväystyin itävaltalaisen ja syyrialaisen kollegan kanssa siinä määrin, että olen jo käynyt syyrialaisen luona Pariisissa vierailullakin, ja itävaltalaisen kanssa lomailin Brightonissa, opintojen jo päätyttyä.

Haasteellisinta Oxfordin-vuodessa oli raha. Vuokrataso Oxfordissa on erittäin korkea, paikoin jopa Lontoon tasoa. Mukanani Oxfordiin muuttivat mies ja kolme lasta, minkä lisäksi meidän oli palkattava au pair. Jouduimme vuokraamaan vapailta markkinoilta kolmen makuuhuoneen asunnon (kaikki lapset samassa huoneessa). Näin suuria, edullisia opiskelija-asuntoja ei ollut Journalist Fellow -opiskelijoille tarjolla lainkaan. Vaikka asuntomme sijaitsi keskustaa ja pohjoista yliopistoaluetta edullisemmassa Cowleyssa (viehättävä, boheemi paikka, kuin Kallio potenssiin 70), koko opintostipendini kului asunnon vuokraan. Elimme vuoden mieheni palkalla ja omilla säästöillämme. Sanoisinkin,

että Oxfordin-opintostipendillä on mahdollista kattaa opintovuoden kulut, mikäli on liikkeellä yksin tai pienen perheen kanssa. Jos perhettä on enemmän ja tarvitsee isomman asunnon, Oxford-vuoteen on oltava valmis käyttämään myös omaa rahaa. Hain ja onnistuin saamaan opiskeluuni rahoitusta myös muista lähteistä kuin Helsingin Sanomien Säätiöltä: Ruutin rahastosta (YLE), Kari Mattilan säätiöltä (Naisasialiitto Unioni) ja Jokesilta. Nämä muut lähteet olivat toki kokonaisuuteen nähden pieniä, noin tuhannen euron luokkaa per taho (ja esim. Kari Mattilan säätiön tuki tuli uuden kannettavan tietokoneen muodossa). Olen luonnollisesti erittäin kiitollinen jokaiselle rahoittajalleni. Ilman teitä tutkimukseni ei olisi ollut mahdollinen.

Oxfordin-vuosi oli yksi elämäni parhaista. Se oli yhtäaikaan nopea ja hidas, puuskittainen ja rauhallinen, ja yhtä kaikki mahdollisuus elää hetken aikaa toisin: kokeilla kansainvälistä tutkijan elämää yhdessä maailman parhaista yliopistoista. Oxfordissa pääsee kurkistamaan sisältäpäin myös brittiläiseen luokkayhteiskuntaan, mikä oli hämmentävä kokemus. Britannian maineikkaimmissa Oxfordin ja Cambridgen yliopistoissa, "Oxbridgessa", muodostuvat nuoruuden merkittävät ystävyysuhteet ja verkostot, joilla voi olla ratkaiseva merkitys koko loppuelämälle ja tulevalle työuralle. Tästä Oxfordin yliopiston nuoret tutkinto-opiskelijat vaikuttivat olevan hyvin tietoisia, kuten epäilemättä myös heidän vanhempansa, jotka maksavat lastensa kalliit lukukausimaksut. Britanniassa huippukoulutus nähdään investointina, joka maksaa itsensä takaisin hyvän työpaikan ja paksun tilipussin muodossa. Toki pääaineellakin on väliä: Oxford on "klassinen" yliopisto, jossa etenkin humanististen tieteiden ja esim. historian opetus on maailman huippuluokkaa.

Tätä kirjoittaessa omat tulevaisuudensuunnitelmani ovat vielä avoinna. Ennen Oxfordiin lähtöä työskentelin YLE:n uutis- ja ajankohtaisohjelmien toimittajana ja juontajana. Minulla on journalistista työkokemusta eri medioista noin 15 vuotta, minkä lisäksi olen työskennellyt mm. kulttuuriministerin erityisavustajana. (Tätä harvinaista käytännön työkokemustani politiikasta ja kriisiviestinnästä hyödynsin myös tutkimuksessani.) Ajattelen myös tulevaisuudesta laaja-alaisesti: että tuleva työni voi löytyä journalismin ohella viestinnän tai tutkimuksen (se PhD?) maailmasta tai mahdollisesti omasta yrityksestä – tai vielä jostain ihan muualta. Oxfordin-vuoden jälkeen myös kansainväliset mahdollisuudet tuntuvat olevan eri tavoin ulottuvilla kuin aiemmin.

Oxfordista jäin kaipaamaan etenkin kansainvälistä, älyllisesti uteliasta ja henkisesti vireää ilmapiiriä, jonka voi kaupungissa tuntea kaikkialla, myös yliopiston ulkopuolella. Ihmiset ovat aivan pienimmissäkin asioissa toisilleen äärimmäisen ystävällisiä. On aivan tavallista, ja pitää myös sanoa takaisin, "dear" ja "darling". Kerran bussikuski kysyi minulta: "Where do you go, my love?" Häkellyttävän ihana kysymys!